

Votre Programme Matmidim - SHAVOUOT

Semaine du 9 au 13 juin 2024

Souguia n°129

ת"ס

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Kavod Habriot (3)

Une Halakha peut-elle être repoussée pour Kavod Habriot ?

- Chev véal Taasé -

Etude dédiée à la Refoua chelema de

Annaelle bat Sophie Rivka, Rakheli bat Lisa

Chimon ben Juliette, Juliette bat Marcelle

Guershon ben Sarah, Haim Dan ben Juliette

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֹא יֵאָרַע דְּבַר תִּקְלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְכָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אֵמַר עַל טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבַּר הַלְכָה וְאֶשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׁאֲנִי מְשַׁכְּמִים וְהֵם מְשַׁכְּמִים. אֲנִי מְשַׁכְּמִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשַׁכְּמִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים. אֲנִי עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רֵץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רֵץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאָמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרְדֵם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ

Nous avons étudié précédemment qu'on ne peut repousser un interdit de la Torah même lorsque cela implique un problème de Kavod pour un individu ; c'est seulement pour un Issour Derabanan que cela a été permis. En outre, la Guemarra dans Brakhot ajoute que parfois un Issour Torah peut être repoussé pour le Kavod Habriot si c'est par le biais d'un Chev véal Taassé (en restant passif). Nous avons vu que Tosfot émet des limites à cette permission ; de même nous pouvons constater que le Rambam ne rapporte pas du tout cette permission.

Nous présenterons ce que les Poskim ont tranché à travers l'interdit de porter un vêtement à quatre coins sans Tsitsit. Nous terminerons succinctement avec une Mahloket des derniers décisionnaires en ce qui concerne la transgression d'un interdit par Chinouy (action inhabituelle) pour sauver le Kavod Habriot, par exemple pour déchirer du papier toilettes pendant Shabbat.

(Etant donné que Shavouot tombe en milieu de semaine, le programme n'a pas été découpé selon les jours de semaine. HAg Saméah' !)

Bon Limoud sur Matmidim !

תוספות מסכת שבועות דף ל עמוד ב

רמב"ם הלכות כלאים פרק י הלכה כט

הרואה כלאים של תורה על חבירו אפילו היה מהלך בשוק קופץ לו וקורעו עליו מיד, ואפילו היה רבו שלמדו חכמה, שאין כבוד הבריות דוחה איסור לא תעשה המפורש בתורה, ולמה נדחה בהשב אבדה מפני שהוא לאו של ממון, ולמה נדחה בטומאת מת הואיל ופרט הכתוב ולאחותו, מפי השמועה למדו לאחותו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה, אבל דבר שאיסורו מדבריהם הרי הוא נדחה מפני כבוד הבריות בכל מקום, ואף על פי שכתוב בתורה לא תסור מן הדבר הרי לאו זה נדחה מפני כבוד הבריות, לפיכך אם היה עליו שעטנז של דבריהם אינו קורעו עליו בשוק ואינו פושטו בשוק עד שמגיע לביתו ואם היה של תורה פושטו מיד.

[...] מיהו תימה דהכא שב ואל תעשה הוא ובפרק מי שמתו בברכות (דף יט:) מוכח דשרי אפי' באיסור דפריך גבי המוצא כלאים בבגדו פושטו אפי' בשוק מהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מצוה משום בזיון המת ומשני שב ואל תעשה שאני וי"ל דהתם גנאי גדול הוא למת מצוה שאין לו קוברים לכך שב ואל תעשה שרי תדע דבקרובים לא דחי כבוד דידיהו פסח ומילה וכן לפשוט כלאים בשוק גנאי גדול כגנאי מת מצוה להכי פריך מינה אבל הכא גבי עדות ליכא גנאי כל כך ולא שרי באיסורא אפי' בשב ואל תעשה [...] ועי"ל דכשעושיין איסור על ידו לא מיקרי שב ואל תעשה והכא כדפירש בקונטרס כגון שבאה אשה לפני חכם להתירה לינשא ותלמיד זה יודע שבעלה חי ובממונא שרי אפי' מוציאין ממון על ידו מבעליו שלא כדין [...]

בית יוסף אורח חיים סימן יג

ג. גרסינן בסוף פרק הקומץ רבה (מנחות לז:): רבינא הוה קא אזיל בתריה דמר בר רב אשי בשבתא דריגלא איפסק קרנא דחוטיה ולא אמר ליה ולא מידי כד מטא לביתיה אמר ליה מהתם איפסיק אמר ליה אי אמרת לי מהתם שדיתיה והא אמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה תרגמא רב בר שבא בלאו דלא תסור (דברים יז יא) ואיכא דאמרי מהתם אמר ליה אמר ליה מאי דעתך למשדייה גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרגמא רב בר שבא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא [...]

ואפשר לומר דהא דאמרינן בגמרא דלא צריך למשדייה היינו דוקא בטליתות דידהו שהיו נושאים אותם במקום גלימא ואם היו פושטים אותם בשוק איכא משום כבוד הבריות אבל טלית דידן שאין לובשים אותו משום מלבוש אפילו אם יפשטו אין בו משום כבוד הבריות והילכך אפילו בכרמלית דרבנן פושטו אם נפסל ואפשר דאפילו בטלית זה איכא זלזול אם יצטרך לפשוטו בשוק אי נמי כיון דמשום דבטליתות דידהו היה זלזול בפשיטתן ולא גזור רבנן בכרמלית לגבי טלית בשום טלית לא גזרו דלא פלוג רבנן בין טלית לטלית. וזה נראה שהוא דעת הרב המגיד ונמוקי יוסף שכתבו דין זה סתם ולא חילקו בין טלית לטלית:

כתוב במרדכי (סי' תתקמד) אומר ה"ר שלמה מדרו"י ש שאם נפסק לאיש חוט של טלית בשבת שאסור ללבשו עד שיתקן אותו שואם לובשו עובר בעשה והשיב ר"י דליתיה כדמוכח בשמעתין דאע"ג דאיפסיק לא הוה שדי בכרמלית דרבנן לכך נראה לר"י דמצות עשה דציצית אינו אלא להטיל בו ציצית כשילבשו ולא אמר הכתוב בלשון לא תלבש בגד שיש לו ארבע כנפים בלא ציצית דאז ודאי היה הדין עמו אלא מצות עשה גרידא להטיל בו ציצית ומכל מקום אין הטלית אסור ללבוש וגם אין עובר כיון שאין עתה יכול להטיל בו שהוא שבת ובחול ודאי עובר כל שעה שלובשו בעשה דהטיל בו ציצית עכ"ל. ובתשובות אשכנזיות (תשו' מהר"ם דפוס פראג סי' רפז) מצאתי כלשון הזה שאלת בני אם נפסק אחד מהציציות אם מותר להתעטף ולברך בשבת המברך בו מוציא שם שמים לבטלה דקיימא לן דארבע ציציות מעכבות זו את זו דלית הלכתא כרבי ישמעאל ומיהו אם הלך אדם לבית הכנסת ומצא טליתו שנפסקו החוטים ואינה מצוייצת כהלכתה ומתבייש לשנות מנהגו לישוב בפני הקהל בלא טלית אפשר דמותר להתעטף בלא ברכה כדאשכחן בהקומץ רבה בכרמלית דרבנן גדול כבוד הבריות עכ"ל ואינו נראה לי דלא דמי יושב בפני הקהל בלא טלית לפושט טליתו בשוקא:

משנה ברורה אורח חיים סימן יג סעיף א

(ג) חייב חטאת - דהוי משוי מחמת הציצית הנותרים ואינם בטלים לגבי בגד דחוטי ציצית חשיבי הם ולא בטילי. ואפילו אם אותם הציצית ג"כ פסולים הם מ"מ כל שנמצא בהם איזו חוטיין כשרים דעתו עליהם וחשיבי ולא בטילי אם לא שנפסקו כל חוטי הארבע ציצית ולא נשאר בהם כדי עניבה דאז בטלים הם להבגד ע"כ אם נודע לו דבר זה בשבת כשהוא הולך ברה"ה אין צריך לפשוט טליתו:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן יג

סעיף א: ארבע ציציות מעכבין זה את זה, שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצוייצת כהלכתה והיוצא בה לרשות הרבים בשבת (ג) חייב חטאת (ועיין לקמן סימן ש"ח סעיף ל"ח).

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן יג

סעיף ג : אם נודע לו בשבת, כשהוא בכרמלית, שהטלית שעליו פסול, לא יסירו מעליו עד שיגיע לביתו, דגדול כבוד הבריות. הגה: ואפילו טלית קטן שתחת בגדיו אין צריך לפשוט. וה"ה אם נפסק אחד מן הציציות ומתבייש לישיב בלא טלית, דיכול ללבושו בלא ברכה, מכח כבוד הבריות (ב"י בשם התשובה). **ודוקא בשבת, דאסור לעשות ציציות, אבל בחול כהאי גוונא, אסור.** (מרדכי פ"ק דף צ"א ע"ב).

מגן אברהם אורח חיים הלכות ציצית סימן יג סעיף ג

[...] ולכאור' ק' למה יהא אסור ללבושו בחול הא אמרי' בברכו' ד' כ' דכבוד הבריות דוחה עשה דאורייתא בשב ואל תעשה ע"ש ומוכח שם דאם לובש סדין בלא ציצית מקרי שב ואל תעש' [...] ונ"ל הטעם כמ"ש התוס' בשבועות דף ל' לחד שינויי' דדוקא בגנאי גדול שרי לעבור איסור דאורייתא בשב ואל תעשה אבל גנאי קטן לא כמ"ש בח"מ ס"י כ"ח ס"ה דת"ח צריך לילך לב"ד להעיד משום דבר איסור אף על גב דגנאי הוא לו וס"ל דלישב בלא טלית הוי גנאי קטן ומ"מ נ"ל אם נפסק ציצית בר"ה בטלית קטן א"צ לפשוט אפי' בחול דהפשיט' הוי גנאי גדול והא דנקט בש"ע בשבת לרבותא דאע"ג דיש בו ג"כ איסור שבת א"צ להסירו ובשבת א"צ למהר לצאת מב"ה עמ"ש בי"ד סימן ש"ג אבל בחול צריך למהר לילך לביתו לפשוטו והרואה בחבירו שנפסקו ציצית לא יאמר לו עד שיבא לביתו ומשמע שם בסימן שע"ב דיקראנו לבא לביתו ושם יאמר לו שיפשיטנו ומשמע בשבת דף פ"ב דאם ידע מאתמול שהוא פסול אסור ללבושו בשבת דה"ל לתקוני מאתמול [...]

משנה ברורה אורח חיים הלכות ציצית סימן יג סעיף ג

(ט) כשהוא בכרמלית - הוא מקום ששם אין איסור טלטול רק מדרבנן ולכך א"צ להסיר דכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן ואף על גב דציצית מ"ע דאורייתא ודאורייתא לא דחין מפני כבוד הבריות מ"מ שרי דלא אמרה תורה לא תלבש בגד בלא ציצית רק מ"ע להטיל בו ציצית וכיון שאין יכול להטיל בו ציצית בשבת אין עובר מ"ע ואין עליו רק איסור דרבנן ולכך הותר מפני כבוד הבריות ואין צריך לפשוט הטלית אבל בר"ה שהוא מן התורה צריך לפשוט בין בט"ג ובין בטלית קטן ואפילו אם ישאר עומד ערום עי"ז שאין כבוד הבריות דוחה איסור דאורייתא כזה בכל גווני [...]

(טו) ודוקא בשבת - פי' לפי שבשבת ליתא רק איסור דרבנן כנ"ל אבל בחול שהוא עובר על איסור תורה בכל שעה דקום ועשה בו ציצית ואיסור תורה אפילו רק איסור דשב ואל תעשה כזה שהוא מונע א"ע ממצוה אין נדחה מפני כבוד הבריות אם לא בגנאי גדול ולכן אסור ללבוש הטלית גדול כשרואה שאין בו ציצית דלישב בלי טלית ס"ל לרמ"א דהוא רק בכלל גנאי קטן וכן אם נודע לו בר"ה כשהוא הולך בטלית גדול שנפסק לו אחת מציציותיו צריך ג"כ לפשוטו תיכף בדזמנינו פשיטת הט"ג בשוק הוא ג"כ רק גנאי קטן. אמנם אם בבהכ"נ נודע לו אחר שהוא כבר לבוש בהטלית שאחת מציציותיו פסולים [כ] הרבה מן האחרונים מקילין דאין צריך לפשוטו תיכף דס"ל דכיון שהוא ברבים בבהכ"נ הפשיטה הוא גנאי ביותר רק ימהר לילך לביתו או לבית שלפני בהכ"נ ויפשיטנו שם והח"א מחמיר בזה וס"ל דהפשיטת ט"ג הוא רק גנאי קטן דבלא"ה דרך בני אדם לפשוט תמיד הטלית ברבים בבהכ"נ. אח"כ מצאתי להפמ"ג בפתיחה להלכות ציצית שסובר ג"כ כהחיי אדם ע"כ מהנכון לעשות את העצה שכתב בספר ארה"ח שיפקירו דאז פטור מלעשות בו ציצית וכשיגיע לביתו יחזור לזכות בו:

(טז) אסור - עיין במ"א שמסיק דמה שמחמיר הרמ"א בחול לא קאי על מה שכתב בתחלה ואפילו בטלית קטן דבט"ק אם נודע לו שהציצית פסולין דיש לו גנאי גדול לפשוטו מתחת בגדיו בין בבהכ"נ ובין ברבים אין צריך לפשוטו דבגנאי גדול דוחה כבוד הבריות אפי' איסור דאורייתא בשב ואל תעשה אך צריך למהר לילך לביתו או לבית שלפני בהכ"נ ויפשיטנו שם [כא] אף שהוא עוסק בבהכ"נ בדבר מצוה מפני שהוא איסור תורה אבל בשבת א"צ למהר לצאת מבהכ"נ כל עוד שהוא עוסק במצוה [כב] והרואה בחבירו שנפסקו לו הציצית לא יאמר לו עד שיבא לביתו דהיינו שיקראנו לבוא לביתו ושם יאמר לו שיפשיטנו.

עוד כתב המ"א דאם אין ציצית בעיר דינו בחול כמו בשבת וה"ה [כג] טלית דמחוייב רק מדרבנן כגון שאולה לאחר שלשים יום דינו בחול כמו בשבת:

Action de Chinouy et Kavod HAbriot

אור לציון חלק ב' פ"מ ס"ו

ז. שאלה. האם מותר לחתוך נייר טואלט בשבת.

תשובה. אין לחתוך נייר טואלט בשבת, אף לא בשינוי, ואף שלא במקום הניקוב.

איסור מן התורה משום מחתך. וראה מה שנחבאר בבאורים לתשובה הקודמת לענין קריעת נייר מעטפה.

ואף שמצינו בשו"ע סימן שי"ב סעיף א' שהתירו איסור מוקצה משום כבוד הבריות, ולכן התירו לטלטל אבנים לקנת, מ"מ אין ראייה מכאן להתיר

ן. בקריעת נייר טואלט בשבת יש איסור תורה משום מחתך, ואף שלא במקום הניקוב, מכיון שמקפיד על מידת החיתוך, מלבד שיש כאן איסור קורע מדרבנן, כמבואר בשו"ע בסימן ש"מ סעיף י"ג, שכתב אין קורעין את הנייר מפני שהוא כמתקן כלי. וראה גם במ"ב שם ס"ק מ"א שאם מקפיד על המידה יש בזה

לקרוע נייר כלאחר יד, אף שהוא איסור מדרבנן בלבד, ולהתיר בזה משום כבוד הבריות, שיש לומר שדוקא במוקצה החירו משום כבוד הבריות, אבל מלאכה דרבנן שיש לה עיקר מן התורה לא התירו, וכמ"ש התוס' בכיצה ד' ע"ב ד"ה ותנן, שמטעם זה מוקצה יותר קיל, ולכן אין להתיר לקרוע בשבת, ויש להכין נייר לפני השבת.

אורחות שבת פרק יא סעיף כב

קריעת נייר טואלט בשעת הדחק

כב. מי שנמצא במקום שאין בו נייר טואלט חתוך רק גליל נייר שאינו חתוך מותר לקורעו כלאחר יד [כגון שיקרע במרפקו], משום שיש להתיר מלאכה כלאחר יד במקום כבוד הבריות^{לג}.

ובמקום שיש נכרי עדיף לומר לנכרי לקרוע את הנייר דרך שינוילי.

לג. מצינו מקור להיתר מלאכה כלאח"י במקום כבוד הבריות בהג"א פ"ח דשבת על הרא"ש סוס"י א', שכתב דמותר להחליק צרור ע"מ שיוכל לקנח בו אם עושה זאת כלאח"י, והובאו דבריו במשנ"ב סי' שי"ב ס"ק כ', וע"ע בשעה"צ סי' שכ"ב ס"ק י"ב שמביא בשם הפמ"ג דמותר לקטום קיסם כלאח"י כדי לחצוץ שיניו אם יש בדבר משום כבוד הבריות. וע"ע בספר שש"כ פכ"ג קט"ז, ושם פי"ח הערה קפ"ח, וכן שמענו מהגרי"ש אלישיב שליט"א.

לד. טעם ההיתר משום דהוי שבות דשבות ושוי במקום כבוד הבריות, וכעין מש"כ בשעה"צ סי' שי"ב ס"ק מ"ד.

Liste des 129 Souguiot étudiées sur Matmidim

H'AGUIM				
Hanouka 8. Emplacement de la Hanoukia 44. 45. Ner Ich oubeto 111 - 113. Le Chamach	Pourim 16. Michloah' Manot et Matanot Laevyonim 85. Zakhor et Méh'iyat Amalek	Pesssah 20. Biour H'amets 58. Bedika des miettes 86. 87. 88. Vente du Hamets 127. Hamets immangeable	Sefirat Haomer 21. Un seul grand compte 89. 90. Un enfant qui devient adulte au milieu de la Sfira Ben Hametsarim 100. 3ème Beit Hamikdash	Roch Hachana 35. Les trois Livres 101 - 103. Tkiot Choffar Soukot 36. Mitstaer 104 - 106. Ma'amid
BRAKHOT				
1. Birkot Hatorah 2. Choméa Kéoné 3. Arévout 4. Kavana dans le Chema 5. Position pour le Chema 6. Méah Brah'ot 7. Amen Yetoma 9. Les quantités pour les Brah'ot	10. Les Brah'ot de consommation 11. Brakha Chéeina Tsrih'a 12. Ikar Vétafel 13. Méein Chaloch 14. Brah'a sur un interdit 15. Anigrone 17. Birkat Haguefen	18. Natei Inchei 19. Birkat Haréah' 22. Les jus 23. Trima 24. Pat Kisin (1) 25. Pat Kisin (2) 26. Les Apéritifs 27-31 Zimoun 32. Tefilat Haderekh	33 -34. Birkat Hagomel 38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit 39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli 40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot 41. Hatov Véhamétiv sur le vin	42. Cheva Brah'ot (1) 43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot 46. Birkat Halevanah 47-49. H'azarat Hachats'
SOUGUIOT GENERALES				
37. Bal Tossif 50. Tokh Kédé Dibour	51-52. Ein Chaliah' Lidvar Avera	53. Mitsva bo yoter Mibichlouh'o 54. Mitsvot lav lihanot nitanou	55-56. Mitsvat Assei Chehazman grama 57. Zerizim makdimim lemitsvot	71. 72. Haossek Bamitsva Patour Minhamitsva 89. 90. Les actions de l'enfant
CHABBAT – Melekhet Mah'chevet		Chabbat – Les Derabanan		
59. 60. 61. Mit'assek 62. 63. 64. Davar Chééno Mitkaven 65. à 68. Psik Récheh	75 à 79. Grama 80. Chinouy 69. 70. Melakha chéeina tsrikha légoufah	91 à 95. Réhitsa BéChabbat VéYom Tov 107 – 110. Nerot Shabbat 128. Kabalat Shabbat avancée par le Kahal		
HACHKAFA - PENSEE JUIVE	EVEN HAEZER	YOREI DE'AH	H'OCHEN MICHPAT	
81 à 84. Tsaar Baalei Haim 129. Kavod Habriot	96 à 99. Yih'oud	73. 74. Maaser sur les gains	114 – 117. Adam Hamazik Béoness 118 -121. Th'ilato bépchia vessofo béoness	122-126. Néfech bénefech